

ԵՌԱԿՈՂՄ ԲԱՆԱԿՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ԼԵՎՈՆ ՏԵՐ-ՊԵՏՐՈՍՅԱՆԻ, ԱԳՐԵՋԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ՀԵՅԳԱՐ ԱԼԻԵՎԻ ԵՎ ԼՂՀ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ՌՈՐԵՐՏ ԲՈՉԱՐՅԱՆԻ ՀԱՆԳԻՊՈՒՄԸ ՄՈՍԿՎԱՅՈՒՄ

ՆԵՉԱ գործակալությունը, վկայակոչելով մի շարք դիտորդների կարծիքը, հաղորդում է, որ հանդիպման արդյունքները սահմանափակվելու են խաղաղ բանակցությունները Մոսկվայում շարունակելու անհրաժեշտության մասին ընդհանուր քաղաքական հռչակագրերով, քանի որ նախանշաններ չկան, թե կողմերը պարտասու են իրենց գիծն արմատապես փոխելու կամ թե ԱԳՆ-երի մակարդակով բանակցությունները հանգեցրել են փոխգիջման: Ռուսաստանի միջնորդությամբ Մոսկվայում անցկացվող դարաբաղյան հակամարտության կարգավորման բանակցությունների երկրորդ փուլը ավարտվեց սեպտեմբերի 7-ին:

Ղարաբաղյան պարզապարհային ղեկավար, ԼՂՀ արտաքին գործերի նախարարի խորհրդական Մանվել Սարգսյանի կարծիքով, «հանդիպման սկզբում խախտում եղավ ընթացակարգի մեջ, որի պատճառով բանակցությունները կանգ առան: Խնդրի էությունն այն է, որ ռուսաստանյան միջնորդության գաղափարը հիմնված է

հակամարտության երեք կողմերի՝ Ադրբեջանի, Հայաստանի և Լեռնային Ղարաբաղի միջեւ բանակցությունների վրա: Սա ե՛վ շրջանակներում անցկացված բանակցությունների համեմատ նոր սահմանում է: Երկուսուկես փարի առաջ ե՛վ ին մանդատ էր փոխվել, որը չէր արտացոլում ուժերի իրական դասավորությունը և փարածաշրջանում կարարվող գործընթացները: Հակամարտությունն ընդունվում էր որպես հայ-ադրբեջանական, իսկ ղարաբաղյաները հրավիրվում էին բանակցությունների իբրեւ «շահագրգիռ կողմ»: Բանակցությունների սեղանի և իրականության այս անհամապատասխանությունը հանգեցրեց այն բանին, որ ե՛վ շրջանակներում անցկացված բանակցությունները հաջողություն չունեցան: Երկու փարի պահանջվեց Ղարաբաղը հակամարտության կողմ ձանձելու համար: Այն, ինչ արեց Ռուսաստանը, թույլ փոխեց առաջին անգամ համապատասխան պայմաններ ստեղծել բանակցությունների համար, իսկ կողմերին հնարավորություն փոխեց

գնալ համաձայնության: Ե՛վ ի մոտեցմամբ պայմանավորված սպերեոփիպները իրենց զգացնել փոխեցին նաեւ բանակցությունների ներկայիս փուլում: Ադրբեջանը փորձեց վերանայել դրա շրջանակները և հայտարարել բանակցություններին «Ղարաբաղի ադրբեջանական համայնքի» մասնակցության մասին, ինչը քիչ էր մնում ձախողեր բանակցությունները: Սակայն Վլադիմիր Կազիմիրովի ճշգրտող հայտարարությունը հնարավորություն փոխեց շարունակել բանակցությունները և համաձայնագրի փոքրիկ քննարկումը: Բանակցությունների յուրաքանչյուր փուլում սկզբունքային փոփոխություններ են մտցվում, որոնք պետք է համաձայնեցվեն երեք երկրների ղեկավարությունների հետ: Սակայն այսօր ակնհայտ է, որ ղարաբաղյան կողմը բանակցությունների ընթացքը խթանելու համար հնարավոր է համարում ռազմական գործողությունների ժամանակ գրաված փարածքներից իր հեռացումը: Մեր պայմանը այս դեպքում ռազմական գործողությունները չվերսկսելու և բանակցությունները շարունակելու երաշխիքն է: Փուլ առ փուլ մոտեցումը, որը նախատեսում է հերթականությամբ զիջումներ անել միմյանց, պետք է պահպանի բանակցությունների նկատմամբ կողմերի հեղաքրքրությունը: Իսկ առձակաբող բանակների սահմանազարման գործում բաժանարար ուժերի անպայման մասնակցությունը պետք է հաստատի ռազմական գործողությունների չվերսկսվելը, երաշխիքների այլ համակարգ մենք չենք պարկերացնում: Թեեւ մենք հասկանում ենք, որ խնդիրները հոգուր մի կողմի լուծելով մենք վրանգում ենք բանակցությունների շարունակման նկատմամբ հեղաքրքրությունը:

Սպասում

ԵՌԱԿՈՂՄ ԲԱՆԱԿՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Սկիզբը էջ 1

Ադրբեջանի պաշտոնական անձինք հաճախ ասում են, որ իրենց դիրքորոշման մեջ կենտրոնական տեղ է զբաղեցնում Լաչինից եւ Շուշիից դարաբաղյան գործերի դուրս բերման հարցը: Այս դիրքորոշումն արտացոլում է խնդրի լուծման նկատմամբ ադրբեջանական կողմի մոտեցումը. բանակցությունների ընթացքում, մինչեւ այն փուլի սկսումը, երբ պետք է որոշվի ԼՂՀ-ի քաղաքական կարգավիճակը, երրորդ կողմի օգնությամբ հսկողության իրավունք ստանալ Ղարաբաղի կենսագործունեության նկատմամբ: Ղարաբաղի մեկուսացման քաղաքականությունը «ձեւակերպելու» համար Բաքուն կենտրոնական է համարում նաեւ «Հայաստանի ագրեսիայի» հարցը: Բանակցությունների ներկայիս փուլում ադրբեջանական պարզիրակությունը նույն քաղաքական գիծն է առաջ փանում: Սակայն Ղարաբաղը թույլ չի տա մեկուսացնել իրեն: Մեր դիրքորոշումն այսպիսին է. ազատության այն չափը, որ արդեն ձեռք ենք բերել, մենք կպահպանենք, որպեսզի հնարավորություն ունենանք շարունակելու բանակցությունները:

Սա ճանապարհ է, որը կապում է մեզ արտաքին աշխարհի հետ, որը մինչեւ խնդրի լիակատար, այդ թվում եւ քաղաքական կարգավորումը, ոչ մեկի հսկողությանը չի հանձնվի:

Այս բանակցություններում չհամաձայնեցված մնացին պատերազմող կողմերի միջեւ միջազգային հսկողության ներքո բուֆերային գոտի ստեղծելու հնարավորության, գրավված տարածքներից կողմերի հետքաշման եւ փախստականների վերադարձի վերաբերյալ սկզբունքային հարցերը: Այս խնդիրների քննարկումը ցույց տվեց, որ դրանց իրականացումը դժվար է լինելու, քանի որ առայժմ պարզ չէ թե որ սկզբունքների հիման վրա պետք է դրանք կատարվեն: Սակայն ակնհայտ է նաեւ, որ այս սկզբունքային հարցերը շրջանցել անհնար կլինի: Դրա համար էլ երկուստեք հատուկ հետաքրքրություն կա ԼՂՀ-ում անցկացված հանրահավաքի նկատմամբ: Այն իրավաբանական սահմանափակումներ է դնում վիճելի տարածքների վրա եւ հնարավորություն է տալիս որոշելու կողմերի ազատագրելիք տարածքներից գործերի դուրս բերման սկզբունքը: Այստեղ հատուկ նշանակություն է

ձեռք բերում այն հարցը, որ 1920թ. մարտին Շուշիում տեղի ունեցած հախերի ջարդերն ու կոտորածը արմատապես փոխել են Լեոնային Ղարաբաղի այս շրջանի էթնիկական կազմը:

Մինչեւ այժմ ոչ Ադրբեջանը, ոչ Ղարաբաղը ընդհանուր մոտեցում չունեն այն հարցում, թե որ տարածքները պետք է ազատագրվեն: Դարգվեց, որ ԽՍՀՄ-ի կայացման եւ գոյության տարիներին կատարված իրադարձություններն անտեսելով հնարավոր չէ լուծել հետխորհրդային տարածության ազգային-տարածքային եւ ազգային-պետական բազմաթիվ խնդիրներ: Սասնավորապես, այսօրվա իրականությունն ապացուցում է, որ հակամարտությունը հիմնված է նախկին Ադրբեջանական ԽՍՀ-ում հախերի եւ ադրբեջանցիների միջեւ իրավական վեճի վրա: Այդ պարզապես բանակցությունների հերթական փուլում կողմերը պետք է փորձեն որոշել քաղաքական մեծ համաձայնագրում ընդգրկված ռազմա-տեխնիկական եւ ռազմա-քաղաքական հարցերի լուծման փոխընդունելի հաշտակարգերը: